

DEMOKRACIJA

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 18
Cena: Posamezna števil. L. 15.—
Naročnina: Mesečna L. 65.—
Pošt. šek. rač. št. 9-18127

Leto I. - Štev. 24

Gorica - Trst, 3. oktobra 1947

Izhaja vsak petek

Za pravice Slovencev v Italiji

Komunizem - varuh slovanstva

Zadnjič smo v uvodnem članku približali nesreče, ki jih je komunizem s svojo sebično strankarsko politiko navalil na slovenski narod na Primorskem. Razkosanje ozemlja in zguba dveh kulturnih in gospodarskih središč sta v prvi vrsti njegova žalostna sluga. To usodno, nenarodno delo pa ni od danes, ampak korenini v pričetkih marksizma v naših pokrajinah.

Ob prelomu stoletja in v letih pred prvo svetovno vojno je pri nas širila marksizem, ki je oče komunizma, socialna demokracija. Med njenimi propagandisti najdemo poleg dr. Tume tudi tovariša Regenta. Takrat tovarštvo še ni bilo v modi in so se gospodje med seboj igrali »sodruge«. Ti sodruzi so bili seveda v tesni povezanosti z ital. sodruzi in so s svojim delovanjem vnašali v slovenske delavske množice mlačnost, ki je večinoma končala v narodnem odpadništvu.

Po prvi svetovni vojni so se razmere prav v naši deželi hitro spremenile. Iz ruskega ujetništva so se vrnili razni ljudje, ki so se bili navzeli boljševiških načel. Ti ljudje so radikalno pomeli z raznimi socialističnimi voditelji kot dr. Tumo, dr. Ferfoljem in ustvarili na Primorskem komunistično stranko. Pri prvih in tudi pri drugih državnozborskih volitvah v rimski parlament zato na Primorskem ni nastopila socialistična stranka, ampak samo komunistična, ki je poslala v italijansko zbornico Slovenca Strebriča in Italijana Tuntarja. Pri obeh volitvah so slovenski komunisti, ki so po ukaz svojih komandantov ver- no poudarjali svojo mednarodno, neslovensko mišljenje, odločno pobijali zastopnike slovenske narodne manjšine.

Tudi v vsej poznejši fašistični dobi se slovenski komunisti, — če jih smemo tako imenovati —, niso nikjer in nikoli udejstvovali za pravice slovenske narodne manjšine. V rimskem parlamentu, dokler so v njem lahko sodelovali, in tudi drugod v javnem političnem življenju se niso nikdar postavili na stran onih, ki so se potegovali za našo narodno pravdo. V trdni povezanosti so v vsej tej dobi italijanski in slovenski komunisti skrbeli samo za ohranitev svoje partije. Ohranjanje slovenske narodne manjšine jim je bila manj kot deveta briga.

Priznavamo, da so komunisti pod fašizmom marsikaj pretrpeli. Srečala sta se pač dva skrajneža, ki sta hlepela po oblasti in pri tem svojem pohlepu nista izbirala sredstev. Premaganec, — tokrat komunizem —, je bil potem tarča fašističnega terorja. V vsej tej borbi je pa ostal komunizem, ki ga je rodila Julijska krajina,

Dne 24. septembra popoldne je podtajnik pri ministrstvu za notranje zadeve poslanec Marazza, ki se je mudil v Gorici, sprejel zastopnike SDZ in se z njimi razgovarjal o spomenici, ki so mu jo predložili glede nekaterih zadev, ki zahtevajo nujno rešitev.

Voščila italijanskemu narodu

Predvsem so mu naši zastopniki sporočili voščila slovenske manjšine k srečnemu napredku Italije v vsakem oziru in mu zagotovili popolno lojalnost vseh demokratičnih Slovencev v Italiji napram državi in napram italijanskemu narodu, ter vestno izvrševanje vseh dolžnosti. Lojalnost napram državi in italijanskemu narodu in vestno izpolnjevanje dolžnosti od strani Slovencev, pa zahtevajo tudi brezpogojno lojalnost države in Italijanov napram vsem Slovincem, ter vestno in točno priznanje, jamstvo in spoštovanje vseh naših pravic. Če se bo zgodilo, kar želijo vsi demokratični Slovenci, pride prav gotovo do pomirjenja duhov in do medsebojnega razumevanja in spoštovanja.

Podtajnika posl. Marazza so nato naši zastopniki opozorili na spomenico, ki jo je SDZ naslovila 21. maja t. l. na ministrskega predsednika De Gasperi in predsednika ustavodajne skupščine Terracina za jamstvo pravice Slovencev v Italiji.

Sovednje in števverjan bedita samostojni občini

Nato so naši odposlanci predložili g. podtajniku nujnost rešitve sledečih vprašanj: vasi Sovodnje in Števverjan naj se proglasita za samostojni občini, katerima naj se priključijo tiste raztresene vase, ki so zgubile sedež občine, ker je bil priključen k Jugoslaviji.

Šole

Vse ljudske in srednje šole naj se ohranijo kakor so obstojale v letih 1945-47, toda ustanovijo naj se nove ljudske šole v Brdih, in sicer na Jazbinah pod Cerovcem, v Medani pod Plešivom ter Ločniku. V Ločniku ni bilo moči odpreti slovenske šole leta 1945 le radi pomanjkanja prostora. Beneškim Slovincem naj se dajo slovenske šole, in sicer nujno.

zvest svoji mednarodni, neslovenski miselnosti. Po vseh zaporih, taboriščih in internacijah tako imenovani »slovenski« komunisti niso živeli v prijateljskih odnosih z nacionalnimi so- trpini. Njihova borba proti slovenskim nacionalnim ujetnikom in internirancem je bila vedno ostra, včasih tudi zahrbtna in ogabna. Prav tako so se tudi doma komunisti slovenskega pokraja povsem odrekli vsaki borbi za naše narodne pravice in so se povsod bra-

Tudi slovenščino v javne urade

Na javne, pol javne in občinske urade v Gorici, zlasti tam, kjer so se Italijani pokazali posebno nenaklonjene Slovincem in so jim delali krivico, naj se postavijo tudi slovenski uradniki. V poštev treba vzeti nujnost namestitve tudi slovenskih uradnikov v Krminu, v Gradiški in v Tržiču, t. j. povsod kjer prihajajo na javne urade tudi Slovenci. Posebno so odposlanci SDZ poudarili, da ne zahtevajo slovenskih uradnikov samo radi njihove narodnosti, ampak zato, da bodo s Slovenci reševali zadeve v slovenščini. V vseh uradih naj se izobesijo tablice z opozorilom, da je raba slovenskega jezika prosta in zajamčena. Na tak način pridejo Slovenci do spoznanja, da se jim res noče delati krivice, da so enakopravni in da jih nestrneži ne bodo zastavljali.

Do prihodnjih volitev pa naj se imenujejo tudi slovenski zastopniki v občinskih odbore.

Državljanstvo - bivališče - pomoč beguncem

Posebno pažnjo so naši zastopniki stavili vprašanju državljanstva in bivanja (residenza). Italijansko državljanstvo naj se po zakonu 13. 6. 1912 - števil. 555 vrne vsem tistim, ki so ga zgubili za časa fašizma, in ga hočejo zopet pridobiti. Po členu 20 mirovne pogodbe pa naj se italijansko državljanstvo potrdi vsem onim, ki so bivali na sedanjem italijanskem teritoriju v trenutku, ko je stopila mirovna pogodba v veljavo.

Glede bivanja, pa so naši zastopniki zahtevali, naj se ne dela krivice nobenemu.

Vsak naj si izbere bivališče tam, kjer se mu zdi bolj primerno. Ni dvoma, da bodo mnogi Slovenci in Italijani zapustili Gorico prostovoljno, ker ne bo zadostnega zaslужka.

Odgovor podtajnika posl. Marazza

Podtajnik posl. Marazza je obljubil, da se v tem oziru ne bo delala krivica prav nobenemu, in če bo treba izdati kake ukrepe zaradi preobljudenosti Gorice, ukrepi ne bodo enostranski. Tako je obljubil tudi enako pomoč vsem beguncem, ne glede na narodnost.

O vprašanju državljanstva pa se ni mogel še izraziti, ker mora vlada preučiti tozadevna določila mirovne pogodbe, sprejeti sklepe in pripraviti zakon.

O namestitvi slovenskih uradnikov je podtajnik posl. Marazza dejal, da bodo morali tudi oni imeti vse konkurzne pogoje, ki jih tozadevni zakoni predpisujejo, in da so sedaj konkurzi blokirani. Nato so mu naši delegati še enkrat predložili nujnost namestitve slovenskih uradnikov, da bodo lahko s tem zadostili potrebam slovenskega ljudstva.

V splošnem je podtajnik posl. Marazza dal našim odposlancem zagotovilo, da bo vlada podprla zahteve Slovencev. Priporočil je, naj delamo vsi k pomirjenju razburjenih duhov, da vlada enkrat za vedno mir med vsemi. Zahvalil se je za uvodne besede naših zastopnikov in dejal, da jih sporoči vladi. Vzel je na znanje tudi poročilo, da predloži SDZ še podrobno spomenico vladi v Rimu, s praktičnimi nasveti za pravično rešitev vseh naših zadev.

Dosti demokracij - malo demokratov

Nad 25 let smo primorski Slovenci hrepeneli po demokraciji - po svobodi! Pojem demokracije ni bil za nas nekaj namišljenega, pač pa nekaj stvarnega, možnega in otipljivega. Opazovali smo življenje okoli nas in ga primerjali z našim pojmovanjem o svobodi in demokraciji. Ugotovili smo na prvi pogled, da se položaj v deželi prav v ničemer ne krije z našimi mislimi.

Na naši rodni zemlji so gospodarili nestrpni tuji z nemogočimi idejnimi in uničevalnimi cilji. Nestrpni do vsega, kar je bilo naša: do jezika, šole, kulture, običajev,

vere in gospodarskih ustanov. Pristili so iz toplega juga. Prinesli so nam »novi red«.

Ideja o »novem redu« je posegala v najosnovnejše človeške pravice. Najprej so izrinili slovenski jezik iz šol in uradov, zaganjali so se v slovenske pridige, naša imena in uničevali postopoma vse naše kulturne in gospodarske ustanove. V slepi strasti so zasledovali slovenščino tudi v njenem naravnem svetilišču - v slovenskih domovih. Hoteli so predvsem odtujiti slovenskemu jeziku in kulturi našo mladino. Vzeli so v svoje roke

pakt med nacistično in rdečo diktaturo. Takrat je bila pod varuštvo komunistične partije ustanovljena OF, ki je hotela zajeti pod svojo oblast vso Slovenijo in od takrat nosi komunizem masko slovenskega borca. S to nesrečno krinko se mu je posrečilo zapeljati skoro večino dežele, z njo je pa tudi razkosal in spravil v obup. Njen dozdevni osvoboditelj je postal njen nezumiljeni valpel, čigar edini cilj je rdeča zvezda in ne slovenska narodna zavest.

vso mladinsko vzgojo. Odirgali so mladino družinskemu vplivu. Vzga- jali so jo v vojaškem duhu, v duhu nestrpnosti do svojega in do drugih narodov. Vlivali so v mlade duše strup »božanstvene totalitarne države« in plemenske teorije o svoji nadvrednosti. Učili so, da so svete le ideje fašizma, vse drugo je zmotno, uporniško in protidržavno.

V takem diktatorskem duhu in u- stroju je rastel primorski narod dolgo četrstoletje in se je učil na napakah drugih. Spoznal je na svoji koži nesmiselnost in nizkotnost takih »neovrgljivih« idej, ki uničujejo človeško svobodo, povzročajo trenja in vojne med narodi in ponižujejo človeško osebnost. Edini njihov prepričljiv dokaz so bili politična policija, procesi, taborišča in zapori.

Zato je narod zahrepenel po svobodi. Uprl se je suženjskim me- todam in sprejel z odprtim srcem osvobodilno borbo, ki naj bi ga rešila diktature ene stranke, policajev, prisluškovalcev in tajnih agen- tov in odpravila za vedno s sveta kakršno koli obliko nestrpnosti. S takimi čustvi smo se Primorci navdušeno in požrtvovalno borili in čakali, da se uresniči naš veliki sen - svoboda in demokracija. Vedeli smo, da brez svobode ni demokracije. Pod izrazom demokracije smo si predstavljali popolnoma jasen političen in kulturno-gospodarski red, v katerem bodo vsa gospodar- ska trenja zaradi svobodne izme- njave misli in idej zgubila na svoji ostrini. Saj Slovenci skoraj nismo poznali kapitalizma, pred katerim nas je varovala dolga združna vzgoja.

Kmalu pa smo doživeli trpką razočaranja...

Že za časa osvobodilne borbe so se vrnila v našo zdravo narodno skupnost trenja strankarsko-politične narave, ki niso zrastle na naši njeni, ki so bila tuja naši miselnosti o svobodi. Bili smo spet žrtev naše velike čustvenosti, ko so tajne sile izrabile naše zaupanje in našo veliko idealno vero v poštenost name- nov.

Ponovno so nas prevarali o de- mokraciji. Vsi so bili veliki demo- krati in demokracij vseh vrst je kar deževalo, toda med njimi ni bilo ti- ste, o kateri smo sanjali, za katero smo junaško trpeli in se borili. No- ve demokracije so nas za čuda spo- minjale na stari, komaj premagani »novi red« slabega spomina. Po- vsem so soglašale. Tudi metode so ostale iste. Smeli smo sicer govoriti slovenski, ne pa tudi misliti po svoji glavi. Svobodno smo lahko kričali v svet le tisto, kar so nam vsilili kot »novo resnico«. Spet so nas učili o nezmotljivosti »ducejev« no- vih naslovov. Na vse pretege nam ponujajo svojo »demokracijo«. Na- rod je že poznal to blago pod ime- nom »fašizem«. Postal je previdnej- ši, ne sprejema kar na slepo.

Naš narod še vedno trdno veruje v eno samo demokracijo. Ni jih več. Demokracija ne pozna sovraštva in nestrpnosti nobene oblike. Po de- mokraciji smo vsi ljudje enaki in svobodni, ter strpni do narodnih, plemenskih verskih, raznih, idci- nih in političnih razlik.

Zopet so postali »demokrati« kar razpisni z vabili v nove demo- kratske bloke in »fronte«. Tako je v Gorici in Trstu. Ljudstvo pa je gluho za te prijazne pozive. Neka- teri »veliki demokrati«, kot se sami imenujejo, so pripravili odpustiti vsemu svetu. Pripravili so skle- niti sporazume z vsemi tujiimi stran- kami, samo ne z domačimi drugač- nega prepričanja, če jim tako kaže- jo njihovi računi. Če bi pa poskušal kdo dragi med našim narodom isto, bi bilo to grozno izdajstvo. Taki laži-demokrati ne priznavajo pravi- ce nikomur, ker mislijo, da imajo monopol nad slovenskim javnim mnenjem. Gorje, če bi kdo drugače (Nadaljevanje na strani 2)

Od srede do srede

25. septembra: Avstrijski zunanji minister Gruber je preko celovške radijske postaje pojas- nil stališče Avstrije do Marshal- lovega načrta in glede predlo- žene evropske carinske zveze; iz Celovca je govoril iz razloga, ker so mu sovjetske oblasti pre- povedale govoriti preko dunaj- skega radia. — Na zasedanju Varnostnega sveta je ameriški zastopnik Johnson podprl italijan- sko prošnjo za sprejem med Zdu- žene narode; sovjetski zastopnik Višinski je zagrozil, da se bo uprl sprejetju Italije, če zahodne velesile ne bodo sprejele tudi Bolgarije, Romunije, Madžarske in Finske med Združene narode. — Zastopniki Velike Britanije, Belgije in Francije v podkomisiji Združenih narodov za Balkan, ki je končala svoje delo pretekli teden, so dobili navodila svojih vlad, naj ostanejo v Solunu do nadaljnjih navodil.

26. septembra: Britanski minister za kolonije je pred odborom Združenih narodov za Palestino izjavil, da je Velika Britanija pripravljena odpustiti mandat nad Palestino ter izvršiti vsak načrt, ki bi bil spremljiv za Arabce in Žide. — Ameriški veleposlanik v Beogradu je imel razgovor z namestnikom jugo- slovenskega zunanjega ministra Velebitom glede zajetja treh a- meriških vojakov na meji pri Trstu s strani Jugoslovancev. — Združene države so na glavni skupščini Združenih narodov predložile osnutek za ustanovitev stalnega odbora, ki bi moral biti vedno na tekočem glede zadev, katere preučuje Varnostni svet. — Združene države so se z Ve- liko Britanijo sporazumele za sklicanje sestanka Sveta zunanjih ministrov, ki naj bi bil 25. no- vembra. — Na zasedanju politič- nega odbora Združenih narodov je jugoslovanski zastopnik Baebler obtožil Združene države, da se vmešavajo v grške notranje zadeve; prisotnost britanskih čet, anglo-ameriški pritisk ter napadalnost grške vlade povzro- čajo nevarno ozadje in vsi do- godki, ki se tam razvijajo, »diše po smodniku za novo vojno«; ameriški zastopnik Johnson je izjavil, da bo kasneje odgovoril na tiste dele Baeblerjevega go- vora, ki so sploh vredni, da o njih razpravljajo. — Na zasedanju italijanske narodne skupščine je komunistični voditelj Togliatti omenil fašistične napade proti slovenskemu prebivalstvu v Go- rici, kar je v dvorani povzročilo velik hrup; De Gasperi je in- cidente opravičil z izjavo, da so se izvršili prej, preden je italijanska policija prevzela varstvo. — Iz Helsinkov so odpotovali člani medzavezniškega nadzorstvene- ga sveta, ker je stopila finska mirovna pogodba v veljavo.

27. septembra: Pri razgo- vorih o avstrijski mirovni pogodbi so sovjeti podprli francoski pred- log, da bi omejili avstrijsko vo- jaško moč z omejitvijo avstrijske industrije. — Predsednik finske republike se je odločil ukiniti iz- redno stanje, ki so ga uvedli v državi meseca novembra leta 1939, ko je izbruhnila finsko-so- vjetska vojna. — Na zasedanju političnega odbora Združenih narodov je sovjetski delegat Gro- miko predložil resolucijo, v ka- teri zahteva umik tujih čet iz Grčije ter ustanovitev posebne komisije, ki naj bi nadzorovala razdeljevanje gospodarske po- moči Grčiji. — Winston Churchill je na zborovanju konservativne stranke izjavil, da pade glavna odgovornost za umor bolgarske- ga opozicijskega voditelja Pet- kova na sovjetsko vladno. — Al- banija na Bolgarija sta sporočili političnemu odboru Združenih narodov, da ne sprejmeta pogoj- nega vabila, da bi poslali pred- stavnike pred glavno skupščino Združenih narodov, kjer naj bi zagovarjali ravnanje proti Grčiji; britanski delegat Hector McNeil je izjavil, da odgovora Albanije in Bolgarije ne zadovoljuje. — Združene države so sklenile pod- preti kandidaturu Češkoslovaške kot novega člana Varnostnega sveta, ki naj bi nadomestila Poljsko.

28. septembra: Ena izmed južno ameriških držav bo ver- jetno predložila glavni skupščini Združenih narodov zahtevo po- političnih beguncem iz Bolgarije, Madžarske, Poljske, Romunije in Jugoslavije, po kateri naj bi po-

Od srede
do srede

(Nadaljevanje s prve strani)

sebnia komisija Združenih narodov preučila položaj imenovanih držav, ki so pod komunističnim gospodstvom; zahtevo so podpisali za Bolgare Dimitrov, za Madžare Nagy, za Romune Buzesti in za Jugoslovane dr. Maček ter Gavrilović. — Italijanski socialistični voditelj Nenni je izjavil, da Sovjetska zveza še vedle ne bo sposobna, da bi lahko nadomestila dobavo Združenih držav Italiji. — Francosko zunanje ministrstvo je zanikalo vesti, po katerih naj bi Francija pristala na združitve francoskega zasedbenega področja v Nemčiji z anglo-ameriškim. — Ameriške zasedbene oblasti v Nemčiji so odločene uporabiti izredne ukrepe v primeru, če bi skušala komunistična stranka v Porurju sabotirati anglo-ameriške načrte za zvišanje ravni nemške industrije s stavkami ali počasnim delom; ukrepe naj bi sprejeli po novembarski konferenci zunanjih ministrov v Londonu. — Komunistična in socialdemokratska stranka madžarske koalicijske vlade sta večer objavili načrt 30. točk, med katerimi sta dve glavni točki o davku na dediščino in likvidaciji vsega zlata in imetja, ki ga imajo zasebniki v tujini.

29. septembra: Sovjetska nadzorstvena komisija v Romuniji je zapustila Bukarešto. — Perzijski ministrski podpredsednik je izjavil, da se Sovjetska zveza po njegovem mnenju ne bo upala sprožiti vojne zaradi perzijskega petroleja. — Na zasedanju političnega odbora Združenih narodov je grški zunanji minister Tsaldaris pozval Zdržene narode, naj čimprej posredujejo za rešitev balkanskega vprašanja; ameriški delegat Johnson je izjavil, da je namen Združenih držav v Grčiji bojevati se proti komunistični ideologiji. — Bivši ameriški zunanji minister Byrnes je odklonil vabilo maršala Tita, naj bi on in 5 ameriških osebnosti izvršilo preiskavo na grško-jugoslovanski mejli.

30. septembra: V britanski vladi je prišlo do sprememb: dosedanj trgovinski minister Cripps je postal minister za gospodarske zadeve, njegovo ministrstvo pa je prevzel James Harold Wilson; iz vlade je izstopil minister brez listnice Arthur Greenwood. — V Varnostnem svetu je treba imenovati tri nove člane, ker so Poljska, Brazilija in Avstralija v smislu pravil po dveh letih prenehale biti članice. Njih mesta sta zavzele Argentina in Kanada. Za tretje mesto gre borba med Češkoslovaško, Indijo in Ukrajino. Sovjeti hočejo imeti Ukrajino; če propadejo, bodo ostali v Varnostnem svetu sami, ker se na Češkoslovaško ne morejo brezpogojno naslanjati. — Po uradnih poročilih iz Londona se bo prihodnja konferenca namestnikov zunanjih ministrov štirih velesil vršila 3. t. m. Na dnevnem redu je vprašanje italijanskih kolonij.

1. oktobra: Pred vrhovnim sodiščem srbske republike v Beogradu se je pričel proces proti dr. Dragoljubu Jovanoviću, znanemu voditelju Srbske agrarne stranke in inž. Gažiju. Obtožena sta veleizdaja in vohunstva. Nova izdaja procesa proti Petkoviću. — Maršal Tito je imel na zborovanju jugoslovanskih partizanov v Beogradu govor, ki ga svetovni tisk označuje za zelo bojevitvega. — Harold Stassen, kandidat za prihodnje predsedniške volitve v Združenih državah, je odklonil Titovo vabilo, naj obišče jugoslovansko-grško mejo. Očividno se ne strinja s Titovimi zunanji političnimi nastopi. — Volitve v Varnostni svet še niso bile zaključene. Borba med Ukrajino in Indijo še ni odločena.

Dosti demokratij - malo demokratov

(Nadaljevanje s prve strani)

misli od njih, ali se celo drznil po vzorcu bratstva — fratellanze — iskati prijateljskih stikov z Italijani. Bratstvo, to je samo njihova prdpravica. Širokoustijo se o demokraciji, gorle ti pa, če poveš svoje mnenje, ki ni »na liniji«.

Razumljivo je, da je bila taktika »velikih demokratov« v Primorju pogrešana. Narod je že doživljal teke totalitarne eksperimente. Deloma se je udal le sili. To je resnica, vse drugo je zavijanje dejstev.

Narod je že davno naveličan teh »demokratov«. Ni čuda, če jih je zaradi njihovih namenov in metod spregledal in zavrgel kot fašiste. Saj se prav za prav ni nič spreme-

Za demokratizacijo Evrope

Voditelji balkanskih Kmetijskih strank v inozemstvu so 28. sept. vložili pri glavni skupščini Združenih narodov spomenico, ki jo je podprlo več držav.

Spomenica, ki so jo balkanski voditelji poslali predsedniku glavne skupščine Oswaldu Aranhi, vsebuje najbolj ostre izraze, ki so bili do sedaj izgovorjeni proti Sovjetski zvezi. Imenovani voditelji opozarjajo, da bodo nasilnosti komunističnega gospodstva povzročile novo vojno, če Zdrženi narodi ne bodo sprejeli primernih ukrepov. Voditelji zahtevajo sledeče ukrepe:

- 1) Ustanovitev zaupnih vlad na Poljskem, v Jugoslaviji, v Madžarski, Bolgariji in v Romuniji, da bodo uvedle demokracijo.
- 2) Ustanovitev mednarodne komisije, ki bo preučila položaj v vzhodni Evropi in zajamčila spoštovanje listine Združenih narodov.
- 3) Zaščita življenja in svobode državljanom v petih državah vzhodne Evrope, ki so zdaj podvr-

ženi komunističnemu preganjanju.

4) Odklonitev pristopa k Združenim narodom za Bolgarijo, Madžarsko in Romunijo, dokler ne bodo odpravile komunističnih vlad.

5) Odklonitev priznanja poverilnic jugoslovanskim in poljskim zastopnikom, dokler bosta imenovani državi vodili sedanjo notranjo politiko.

Spomenica pravi, da so vlade vzhodne Evrope pod nadzorstvom Kremlja ter ogražajo mir s svojo napadalno politiko po sovjetskem vzorcu. Spomenica nadalje obtožuje sovjete, da imajo dolgoročni načrt za razbitje gospodarskega življenja v vzhodni Evropi ter za njegovo vključitev v sovjetsko komunistično gospodarstvo.

Spomenico so podpisali — kakor je znano — bivši madžarski ministrski predsednik Nagy (stranka maslih posestnikov), bivši voditelj bolgarske opozicije Georgij Dimitrov, voditelj hrvatske kmetke stranke dr. Maček, Srb Gavrilović in Romun Buzesti.

Teror v Evropi

Napisal dr. G. M. Dimitrov, bivši generalni tajnik Kmetijske stranke v Bolgariji; iz »New Leader«.

Sovjetsko vmešavanje v bolgarske notranje zadeve je pričelo s premirjem. Že zgodaj v novembru 1944 je napredovalo do zahteve, da se moram odpovedati vodstvu Kmetijske stranke. V aprilu 1945 je sledila aretacija in priprave za mojo »likvidacijo«, kakor tudi za proces in obsodbo do maledne vseh zavednih in odločnih voditeljev Kmetijske stranke.

Velik del komunističnih nasilstev ni izval zadostne pozornosti v svetu. Ko se je bližal čas ratifikacije mirovnih pogodb so pospešili svoje napade do brezsrčnosti. Napad na poslansko nedotakljivost je pričel le to maja z aretacijo poslanca Petra Koeva. Nedavna aretacija mojega naslednika, generalnega tajnika Kmetijske stranke Nikole Petkova in protustavna izključitev 23 kmetijskih poslancev iz parlamenta, so bili le koraki k uresničenju sovjetskega načrta za uničenje Kmetijske stranke in ostalih demokratičnih gibanj, radi njih nasprotovanja boljše vzhodni Bolgarije.

Splošno znani tajnik Kominterne, Grigorij Dimi-

trov, ne le da ni ugovarjal temu groznemu načinu poseganja v notranje zadeve države, nasprotno, on sam kot ministrski predsednik Bolgarije je bil hkrati glavni agent tega nesramnega vmešavanja. Že od premirja dalje je bila Bolgarija vladana in njena politika narekovana po Sovjetski zvezi ter Kominterni, ki je bila razpuščena le na papirju.

Z ozirom na mednarodni položaj Bolgarije je gotovo

Dragocena priznanja Titov govor o Ljudski fronti

Vsak resničen demokrat bo z velikim zadoščenjem prečital Titov govor, katerega je imel dne 27. septembra t. l., na II. kongresu Ljudske fronte Jugoslavije. Ta govor vsebuje namreč mnogo resnično dragocenih priznanj o politiki Ljudske fronte v Jugoslaviji in predstavlja v tem pogledu prvo odkrito besedo, s katero so postavljene v pravo luč mnoge do sedaj tako trdovratno prikrivane laži.

Za nas, ki ne živimo neke na drugem delu planete, oddaljeni od vabljivih objemov raznih »front«, je ta govor še posebno pomenben. Ta pomenbnost je še posebej narasla v trenutku, ko prisostvujemo snovanju nove Demokratske fronte v Gorici in bomo verjetno že jutri imeli pred seboj kako podobno »frontno« zadevo v Trstu. Kaj so in kaj politično prinašajo te fronte? Na to nam daje Titov govor najboljše pojasnilo.

Kaj je bistvo „fronte“?

Vse do najnovejšega časa smo bili vajeni čitati v jugoslovanskih listih, da predstavlja »fronta« pove-zavo vseh demokratičnih skupin, organiziranih v samostojnih strankah. To se pravi koalicijo, demokrat-

skrajno drzno, da si dovoli ljuje mednarodni komunizem razglašati predstavo zavezniških sil glede postopanja z voditeljem parlamentarne opozicije Nikolo Petkovom, kot »tuje vmešavanje«. Poklicni zarotnik in glavni mednarodni agent Sovjetske zveze, ki je pokrenil (instigator?) »likvidacijo« preko 50000 naprednih bolgarskih državljanov, slepo opravlja služnost Sovjetom in obtožuje Kmetisko zvezo ter njene voditelje zarotništva. To strašno obtožbo je vrgel pred svetovno javnost potem, ko je on sam javno izjavil, da se bo moral opozicija podrediti ciljem sovjetskega imperIALIZMA — ali pa ji ne bo dovoljeno izvajati svoje ustavne funkcije, kar pač ne pomeni nič manj, kot da bo njena politična organizacija zrušena. Radi prevelike grožnosti, da bi čim učinkoviteje izvrševal ukaz iz Moskve, je očividno prezrl mednarodno znano dejstvo, da je Kmetiska zveza napredna demokratska organizacija, ki predstavlja mas se bolgarskega naroda in ji zato ni potrebno posluževati se zarotništva, da bi prišla na vlado. Tudi se mu ni posrečila nakana zakriti pred svetom dejstvo, da je bila edina zahteva Kmetiske zveze doseči svobodno volitve, ki so bile predmet stvarno vseh dogodkov med zaveznicami, katere pa je Sovjetska zveza in njeni pajdaši dosledno kršila. Nezmatna manjšina komunistov je bila tista, ki je potrebovala in se tudi sistematično poslužuje zarotništva ter nasilja, da bi udušila zahtevo večine po svobodi in demokraciji.

To kar se dogaja ne le v Bolgariji, temveč tudi v Jugoslaviji, Romuniji, Poljski, Ogrski itd., so le poteze v načrtu organizacije za obvladanje miroljubne večine, ki ovira pot rdečemu totalitarizmu in njegovemu namenu, da boljše vzhodni evropsko celino.

Dragocena priznanja

Titov govor o Ljudski fronti

ske obliko združevanja sicer raznolikih skupin za dosego določenih skupnih smotrov. Vedno se je posnavljalo, da je opoziciji omogočeno popolnoma svobodno delovanje in da je njena šibkost edini vzrok, ako se ta opozicija ne more uveljaviti. Toda to je v popolnem nasprotju s tem, kar misli tovariš Tito, ki očividno zastopa stališče, da je z ozirom na novi napeto mednarodnopolitični položaj upravičen vreči rokavico vsem javnim in prikritim nasprotnikom.

Po Titovih besedah »fronta« ni skupina samostojnih političnih organizacij, temveč je v njej mesto samo za one, ki se popolnoma podrede vodstvu komunistične partije. »Na ta način je Ljudska fronta v Jugoslaviji predstavljala združitev vseh progresivnih ljudi, vseh antifašistov, vseh, ki so bili pripravljeni, da pod vodstvom komunistične partije branijo neodvisnost dežele...« itd. »Zaradi tega se je Ljudska fronta v Jugoslaviji tudi razlikovala od Ljudskih front v drugih deželah. — V njej so bile napredne množice iz raznih strank pod vodstvom komunistične partije.« In še nekaj zanimivega: »Številčno ni bila tako močna kot v

drugih državah, vendar je bila kvalitetno boljše.« Imamo torej opravka z »elito« (kot fašisti) in ne z množicami. Hvala za pojasnilo!

Geslo komunistov:

„Samo mi in mi sami“

Te Titove besede predstavljajo prvo službeno priznanje izrečeno z najvišjega mesta, da Komunistična partija Jugoslavije nikdar ni iskala narodne koncentracije vseh političnih sil, temveč je težila samo za lastnim uveljavljanjem. Do sedaj so proglasili za lažnjive trditve bivših političnih strank, ki so izjavljale, da jim je bilo kljub vsem popustitvam, katere so bile pripravljene dati v času narodno osvobodilnega boja, popolnoma onemogočeno sodelovati v Ljudski fronti, ker so ob priliki pogajanj jasno uvidele, da se za Ljudsko fronto skriva diktatura Komunistične partije. Danes pa je s Titovim govorom ta resnica postala službena dogma: v Ljudski fronti je mesto samo za kimavce!

Mussolini-hitlerjevsko načelo

Istotako izreka tovariš Tito še kopico trditve, s katerimi jasno priznava veliko politično svobodo, ki jo je njegov režim prinesel narodu. »Številne in po svojih pojmovanjih raznolike politične stranke bi predstavljale v naši državi največjo oviro naglega in trajnega razvoja. Ne samo politična, ampak tudi gospodarska struktura naše države izključuje možnost obstoja številnih političnih strank.« To je povsem mussolini-hitlerjevsko načelo. Te podobnosti se tudi sam zaveda, kajti ne da bi ga kdo silil, se v naprej pere: »Ljudska fronta nima po svojem značaju nič skupnega s kakršno koli vsedržavno stranko, ki so jih politični režimi ustvarjali pred vojno v Jugoslaviji ali, ki so jo ustvarili totalitarni režimi v fašističnih državah.« To je res velika podobnost, ki bo v oči celo lastnemu avtorju: komunistem in fašizem. V pogledu svobode poedincev sta oba enakih nazorov: vsakdo, kdor misli s svojo glavno, na vislice z njim! Kakšna opozicija, gospodje! O njej ni niti govora! »Ljudska fronta je trajna vse-ljudska organizacija, ki je ni mogoče zamenjati!« Gore je narodu, kateremu ta pošast sede za vrat! Ona nima namena razjahati! Res smo lahko hvaležni za te odkrite besede, ki nam jih je tovariš Tito, oblečen v svojo svetlo goeringovsko obleko, tako iskreno povedal.

Po vsem kar smo do sedaj videli in slišali si lahko predstavljamo, kako lepo in dobrovoljno se potem Ljudske fronte »razvijajo vse do one stopnje, dokler ne dosežejo enotnega programa o vseh vprašanjih notranje življenja.« V tem primeru se Ljudske fronte postopoma izpreminjajo v enotno vseljudsko politično organizacijo, radi katere »smo lahko prepričani, da bo mednarodna reakcija zavreščala — toda to je enopartijski sistem«. Kako pa izgleda tako notranje »dozorevanje do popolne enotnosti« si po vseh izkušnjah tudi lahko predstavljamo: krivitev hrbtenic slabotnim, uničenje nasprotnikov, koncentracijska taborišča za prevzgojo in hladno likvidacijo, vislice in ekse-

kucije pa za razne važnejše podučne primere. Krasna pot, na katero je Ljudska fronta Jugoslavije lahko kar ponosna, saj je na veke obeležena z okostnjaki in režečimi se mrljskimi lobanjami.

Frontaši na Tržaškem in Goriškem

Kaj neki mislijo o tem govoru naši tukajšnji frontaši: Ferfolje, Tončiči, Kuškanje? Ali so pripravljeni iti do konca ali pa žele, da jih bo njihov bog jutri obdelaval tako, kot danes obdeluje v svojem govoru Subašiča, Grola, Jovanoviča in ostale, ki so mu napravili še vse večje usluge kot pa so te, katere so do prinesle naše tržaške sopotniške veličine?

In Vi tovariš prof. Budal et Co., od katerih so nekateri imeli priliko dovolj dolgo filozofirati in okušati blagodat tenke hrane v ljubljanskih zaporih? Kdaj ste odkrili edinozveličavnost one demokratske fronte, katero danes kot pomožno orodje tako vneto organizirate? Kot je videti ste zelo hitro dozoreli do one zaželjene frontaške enotnosti, o kateri govori vaš »duce«.

Prepozno, prepozno. Naš narod naj vzame v roke samo zadnji Titov govor, ki je vrec mnogih neizpodbitnih resnic ter ga hladno prečita pa bo jasno videl, kaj mu prinašate, ter odklonil vaše ponudbe. To ni hram na ljudi, ki si želijo svobode, pravne sigurnosti in človeškega dostojanstva. Naš narod je bil dovolj dolgo zatiran ter ve ceniti svobodo. Prvič ste ga prevarali, drugič ga ne boste. Ne vaši gospodarji, ne vsi tisti, ki ste sužnji lastnih ambicij, politične naivnosti in strahu! Diktatorska Ljudska fronta, o kakršni je govoril tovariš Tito, ni za nas, ki smo že okusili fašizem. Ena šola nam je dovolj. Pa naj se te nove »fronte« skrivajo še za tolikimi »demokratskimi« besedami, povsod jih bomo spoznali. Tito nam je sam razkril lažnjivost vseh uporabljenih gesel.

Zločin v Lanišću

Pred okroglim ljudskim sodiščem v Pazinu je bila po par dnevni razpravi v četrtek 2. oktobra razglašena obsodba radi zverinskega umora podravatelja Bulešiča, težke poškodbe dr. Ukmarja in drugih nasilstev, ki so jih izvršili naseti in nahujskani protiverzski rokovanjaci. Kakor je bilo predvideti, se je zgodilo: napadeni duhovniki in verniki so bili proglašeni za zločince, naročeni ubijalci in nasilniki pa za nedolžna jagnjeta, ki so delali »izzivani«, v razburjenosti in silobranu. Obsojeni so bili: domači župnik g. Štefan Cek na 6 let odvzema osebnosti svobode s prisilnim delom, dr. Jakob Ukmar na 1 mesec odvzema svobode, katero kazen je že preстал zastražen v bolnici in je bil zato izpuščen. Laniščani, sedem po številu, ki so preprečili, da se niso ponovila nasilstva kot v Tinjanu in Buzetu, pa na 6 do 8 mesecev prisilnega dela, Slavko Sankovič, ki je z nožem obdelal nesrečnega Bulešiča, da je obležal mrtev v mlaki krvi, je dobil 5 mesecev. Elvi Medica, ki je poškodoval dr. Ukmarja, tudi 5 mesecev, dva druga napadalca pa po tri mesece.

Narodni običaji beneških Slovencev

Prevedeno iz „Patrie dal Friul“

V beneški Sloveniji, tam za Čedadom ali Tarcentom, živi še vedno — več kot v Furlaniji, kjer mešanje ljudstev izsušuje žilo najbolj svežega in spontanega ljudskega ustvarjanja, mnogo ljudskih pesmi, pripovedk in pravljic, ki bi se morale zbrati skupaj, predvsem zaradi duha pristne in otožne poezije, ki jih preveva, in potem tudi zaradi toliko čudnih podrobnosti, ki bi lahko zanimale tiste, ki se učijo takih predmetov.

Že več let od tega je profesorica R. Steccati priobčila nekaj originalnih in točnih razprav o pronicanju italijanskih izročil v slovensko ljudsko literaturo; Njeno delo je prava novost. (R. Steccati: „Slovenske ljudske pesmi v Furlaniji“. Revija slovenske literatur, september - december 1923). Ne vemo, da bi bilo kdaj napisano tako obsežno in stvarno delo, ki bi bilo merilo za važnost, ki jo more imeti slovenska literatura v furlanskem ljudskem ustvarjanju. Tako delo bi lahko postalo pravi argument za kakšno visokošolsko, ki bi hotel napraviti doktorski izpit s kakšno tako novo in velevažno razpravo.

Sedaj pa vam damo okusiti, kot primer teh pripovedk, ki še vedno živijo v vaseh nadške doline, po starodavno in čudno ljudsko poezijo, ki smo jo povzeli v Črnem

Vrhu iz ust neke 81 letne starke (Marije Špekona). Objavljamo jo kakor nam jo je povedala:

Sveti Anton oslep' hudiče

*Svet' Anton je imeu ljeta tri,
usé je vjeu kar mu je reči;
svet' Anton je imeu sedan ljet,
je šu na šuolo Videmsko,
usjem šuolarjem je šuolo preuzeu.*

Usi šuolari so mu rekli:

„de ti, Anton, si u paklu prodan

poprjet k'si bju na svet rojen“

„Pocakajte, usi šuolari:

grem muojo mater uprašat.

O mat', al je rjes tuó?“

„Ja, muoj sin: rjes je tuó.

Magar deb rjes ne bluó!“

„Matí, bješte u rëberco,

runđite palco romarsko“.

Mat' je šla u rëberco,

nardila je palco romarsko.

Anton je šu po svjete ž njó;

je paršu pred urata paklenske;

uonka je veljeza Hudobá:

„Anton, al češ mené služiť“

al češ Bogú služiť?“

Anton se je polipu pod paskice,

uonka je venesu 'dno fjaškice,

tje po paklu je pokropiu,

usé hudiče je oslepiu!

Peji, Petar, dušičice,

kú pastjerac učičice

na tu muorje šarokó.

Buoh nas var' od štrafinge

an svet' Anton ta z Padove!

preneha delovati zavezniška vojaška uprava pridejo ob veljavo na italijanskem ozemlju, ki je Italiji že pripadalo, vsi ukazi, ki so jih izdali vojaški guverner zavezniških sil ali njegovi pooblaščenici.

Vsi uradniki in nameščenci postavljeni od ZVU ostanejo na mestu.

Polno učinkovitost ohranijo vsi spisi in vsa dejanja, ki jih je izvršila ZVU imenovana v gorjem odstavku, in sicer na učink imenovanih proglašev in ukazov, vstevši imenovanja in odstavitve v javnih in zasebnih uradih, katerim bo na vsak način priznana polna zakonita veljavnost, kakor da bi jih izvršila italijanska vlada.

Pravni in gnotni položaj tistih, ki jih je ZVU namestila na javne urade bo urejen po pravilih italijanskih zakonov.

Cl. 2. — Ravno tako ohranijo polno učinkovitost sodbje, ki so jih izrekla zavezniška vojaška sodišča in bodo v vsakem oziru imele isto vrednost, kakor da bi jih izrekla italijanska sodišča, če ne bodo preklicana ali spremenjena od strani zavezniške nadzorstvene komisije ali s privoljenjem zavezniške komisije.

Postopanja pred zavezniškimi vojaškimi sodišči za prej storjene kršitve proglašev in ukazov v čl. 1, se bodo nadaljevala in končala od strani istih sodišč in po istih pravilih.

Ali more narod umreti?

Po »Koroški kroniki«, slovenskem tedniku, ki izhaja v Celovcu, posnemamo:

»Ali more narod umreti?«, je vprašanje, na katerega so že mnogi in mnogi dali svoj odgovor, čeprav ni bil z njim nihče zadovoljen.

Ali moremo umreti?, tako smo se spraševali tudi mi. Ko smo leta 1938. prišli v krepelje nemškega nacizma. Časih v odgovoru nismo bili gotovi in smo mislili, da je smrt naroda nekaj običajnega. Ko pa je prišel k nam nacizem, smo spoznali, da narod, ki hoče živeti, umreti ne more. Dolga so bila leta tlačenja in preganjanja, a so minila.

Vojna nam je vzela vse. Na stotine naših najboljših je padlo, na stotine domov so nam uničili in kar je še več, vzeli so nam knjige, vzeli časopise in nas hoteli prisiliti, da bi kot papagaji ponavljali za njimi nov »evangelij«, ki so ga označili nacistični samodržci.

Ko smo po končani vojni pregledali svoje razvaline, smo na veliko veselje spoznali, da razdejanje ni tako veliko, kot je mislil sovražnik in niti ne tako, kot smo mislili mi. Največji zaklad, ki smo ga med vojno tako skrili, da skoro sami nismo vedeli zanj, nam je ostal. Ostala nam je vera v življenje našega naroda, ostala nam je naša govorica, naša slovenska pesem in tudi slovensko knjigo smo tu in tam odkopali izpod hišnega praga. Zadihali smo novo življenje, zavihali rokave in se pripravili na obnavljanje upoštevanosti domovine.

Na našo srečo je imela tudi angleška zasedbena oblast, predvsem šef brit. obvl. službe Mr. Sharp razumevanje za naše obnovitveno delo. Brez našega sodelovanja in celo brez naše pobude nam je dala slovenski časopis in razen tega še

radijske oddaje. Po njenem prizadevanju smo dobili tudi prve slovenske knjige in upamo, da jih bomo v bodoče še več.

V času obnove našega kulturnega življenja ni naša naloga samo pasivno sprejemanje. V prvi vrsti smo sami dolžni sodelovati pri obnovi in si ustvariti boljšo bodočnost. Sami najbolj vemo, česa nam manjka in na kakšen način si želimo manjkajoče nadoknaditi. Majhni smo po številu, zato moramo biti močni po kulturi, da se bomo na ozemlju, ki ga imamo, tudi v bodoče ohranili.

Koroška, ki je bila toliko časa zibelka slovenske kulture, zemlja, ki nam je dala največje moč, naj bi se vrnila na položaj, ki ga je v preteklem stoletju zavzemala v naši narodni zgodovini.

Za nas ni nevarnosti, da bi izumrli, ker smo potomci zdravega rodu. Nevarno pa je, da se utopimo v tujih vodah in kot narod izgihnemo. To moramo na vsak način preprečiti. To je naša naloga, oporoka, ki so nam jo zapustili naši predniki, ko so se zavzemali za naše pravice in nam ustvarjali kulturo, iz katere naj bi črpali svoje nadaljne moči.

Zavijajmo rokave in pričnimo s temeljitim delom! Naj ne bo nikogar, ki bi stal ob strani in lenaril.

Kultura ni politika, pri kateri se poti posameznikov ločijo. Kultura je dobrina vsega naroda, vir, iz katerega moremo vsi črpati. Če bomo složni in edini v kulturnem delu, če bo vsak izmed nas naredil vse, kar je v njegovi moči, potem bomo lahko z vso gotovostjo rekli: »Naš narod ne more umreti, ker nečel!«

Organizirajmo se proti zločinu

Vsaka vojna prinese s seboj poleg materialnega in duševnega opustošenja tudi bedo. In medtem, ko je mogoče materialna uničenja obnoviti z uporabo tehničnih sredstev in najetih delavskih rok, ni na svetu niti stroja niti zlata, s katerim bi se mogle izlečiti in obnoviti razruvane in okužene človeške duše.

V današnjih dneh smo priče tolikega duševnega uničenja, kakršnega ni zakrivila še nobena vojna v zgodovini. Izgleda, kakor da so sproščene vezi vsem nečislim silam podzemlja, kakor da se je poslednji odsev božje ljubezni v človeku pogreznil v mrak zločina: zločin je postal izraz življenja mnogih in mnogih ljudi, zakrknjenih s sovraštvom in rušilnim besom.

Vsako upanje, da bi se mogla obolela človeška duša sama od sebe dvigniti, izgine pred žalostnim spoznanjem, da je ta zločin organiziran, da so obolele človeške duše disciplinirane in urejene v borbene falange, pod vplivom ene politične organizacije, katera - glej -, že polnih sto let zbira ljudski obup, zavist mržnje ter iz njih kuje svoja orožja, da bi jih v današnjih dneh uporabila za vzpostavitev svoje totalitarne in večne diktature nad človeškim rodom.

Mnogi naivni ljudje so bili mnenja ter govorili: vsaka revolucija je krvava, — čez nekaj mesecev bodo komunisti siti, potolažili bodo žejo po krvi in življenje se bo pomirilo. Toda minevajo meseci in leta, pa ni nikakih znakov za normaliziranje življenja, nasprotno, vedno jasneje se kaže globoko pogrezanje v organiziran zločin. Pred otopeno komunistično vestjo zločin ni nekaj slabega in nemoralnega („moralna je buržuazijski predsodek, moralno je ono, kar je koristno za partijo“), ampak zakonito sredstvo borbe, nujnost, brez katere ni napredka, ni življenja.

Nekdaj se je smatralo za nekaj nemogočega, da bi ena država v drugi mogla izvršiti gangstersko ugrabljenje neke osebe. Ugrabitev generala Kutjepova v Parizu, ki jo je izvedla Stalina G-P-U, je razburila zavest vsega svobodo ljubelega sveta.

Danes se enaki zločini, kakršne izvršuje pogosto Titova OZNA na ozemlju STO (z avtomobili, ki parkirajo pred dobro znanim trgovskim podjetjem), komaj zabeležijo v dnevnem časopisu. A kar je najhujše in najbolj tragično, naši Ofarji ne samo, da se ne zgražajo nad takimi zločini, ampak jih celo odobravajo in prisostvujejo izbiranju novih.

Tako so bili sestavljeni pred nekoliko dnevi - na periferiji Trsta - v nekom komunistično - ofarskem krožku spiski Slovencev v Trstu, proti katerim je treba ob prvi ugodni priliki izvršiti „represalije“. Ti ljudje nimajo druge pregrehe razven, da se ne bavijo z nobeno politiko, ampak vrše svoj posel in skrbje za svojo družino. Toda, ako se oni ne pečajo s politiko, se peča politika z njimi.

Komunistična partija ne priznava zasebnega družinskega življenja, češ, da je „družina osnovna celica kapitalizma“. Obstoja samo življenje partije in vse ono, kar ni v njej ali ne vleče njenega voza, je samo „izdajalec“, „buržuji“, „fašisti“ in je treba vse „neusmiljeno likvidirati“.

Mi se zgražamo in studimo nad vsakim zločinom, pa tudi zločinom politike. Težko nam je v duši, kadar gledamo ob raznih manifestacijah naše slovenske matere in slovenske mladenke, katerih zunanost nima nič ženskega, nič nežnosti in plemenitosti, kadar gledamo njihove srepe oči, razmršene lase, nagubana lica, kar vse je odraz njihovih mrzlih duš. Zavedamo se, da so trpljenje, žrtve, muke zapustile na njih globoke sledove, toda obsojamo, da se njihovo duševno stanje poslabšuje z neprestanim in načrtnim vžiganjem mržnje in s propagiranjem novih zločinov. Mi bi želeli videti na obrazih slovenskih mater in deklet sončno svetlost in deklško čednost, lik dobrote in ljubezni, ki je edina zmožna lečiti duševne rane in vrniti izgubljeno življenje.

Poleg tega pomislimo, da je zelo mnogo Slovencev izgubilo življenje v dobi fašizma in hitlerizma. Zavedajmo se, da je dragoceno vsako slovensko in sploh človeško življenje. Zato je največji greh danes po končani vojni ubijati dobre ljudi med Slovenci, ki jih tako potrebujemo, samo radi tega, ker drugače mislijo, kakor je ukazal diktor. Svoboda mišljenja je največji dar, ki ga je dal Stvarnik človeštvu. Odvzeti človeku svobodo mišljenja, uvrstiti ga v falango mehaniziranih sužnjev, se pravi, ponižati človeka na stopnjo živali.

Zloba ve, da ne more vršiti zločinov, ako se v ta na-

O političnih preganjancih

V dobi fašistične oblasti je bilo mnogo javnih uslužbencev odpuščenih iz samega vzroka, ker niso hoteli kloniti fašizmu. Mnogi od teh nesrečnejšev so si izžepali zdravje in morebitno borno imetje in je ves njih up čakal na konec fašizma. Ko je zmagovala zavezniška oblast zasedla tudi te kraje, je ZVU izdala ukaz št. 60, s katerim je dala možnost iz političnih vzrokov preganjanju uradnikom in uslužbencem sploh, da se jim popravi storjena krivica. Ta ukaz določa, da se pri pokrajinski oblasti (cona) ustanovi posebna komisija, ki ima nalogo reševati prošnje predložene v smislu omenjenega ukaza št. 60. — Ta ukaz določa, da morajo prizadeti vložiti prošnje za rehabilitacijo oblasti, od katere so bili odpuščeni. Ta oblast jih mora dostaviti pokrajinski (conski) komisiji v teku 30 dni, in komisija mora prošnje rešiti v teku nadaljnjih 30 dni. Znani so slučajji prošenj vložnih mnogo pred objavo ukaza št. 98, ki je spopolnjeval ukaz št. 60, in ki bi morale biti rešene pred objavo št. 98, a niso še danes rešene. Omenjena komisija zavlačuje rešitve prošenj teh nesrečnejšev brez

vsakega vzroka.

Ukazi ZVU so za bivšo cono A pravomočni zakoni, ki jih nihče ne sme svojevoljno kršiti. Le nov zakon jih more ukiniti, a še ta ne more imeti retroaktivne veljave. Ukaz št. 60 pa tudi izrecno določa, da potече čas za vložitev prošenj od strani prizadetih političnih preganjancev šele čez leto dni po pravomočnosti mirovne pogodbe, tedaj šele 14. 9. 1948.

Pozivamo merodajne oblasti, da zadevi posvetijo potrebno pozornost in tako dajo zadoščanje najvidnejšim žrtvam fašizma.

Proglasi in ukazi ZVU niso več veljavni

Ob trenutku, ko je stopila mirovna pogodba v veljavo, in je Italija zopet prevzela oblast na ozemlju, ki ji ga je pogodba potrdila, so prenehali imeti veljavo in pravno moč vsi proglasi in ukazi, ki jih je ZVU izdala.

Kljub temu, da so zavezniki uspravljali to ozemlje, ni Italija nikoli zgubila nad njim svoje suverenosti. Zato veljajo tudi za to ozemlje določila zakonodajnega namestniškega odloka od 20. julija 1944 št. 172, ki pravi: »Čl. 1. — V vsakem slučaju prenehanja zavezniške vojaške uprave se bodo upoštevala sledeča pravila: Ko

kakor pa kretnje plesalcev, ki so se vrteli po tlaku svetlih dvoran. Zdaj pa zdaj se je začel klic, ki se je ponavljal od straže do straže, ali pa čisti glas trobente, ki se je z godbo zlivljal v prijetno soglasje.

Glavna oseba plesa, ki je priredila slavnost in ki jo je general Kisov nazival Veličastvo, je bila v preprosti častniški obleki gardnih lovecev. Videlo se je, da mož ni maral zunanega bleska. Zato je bil njegov krog v ostrem nasprotju s krasnimi oblekami, ki so se gnetle okoli njega.

Ta mož visoke rasti, prijaznega obraza, mirnih potez, toda nekoliko nagubanega čela, je stopal od skupine do skupine. Govoril je malo. Videlo se je celo, da le po vršno poslušal bodisi vesele opazke mladih ljudi, bodisi resnejše besede visokih dostojanstvenikov in poslanikov, ki so na njegovem dvoru zastopali evropske države. Dvema ali trem teh bistrih mož se je zdelo, da so na gostiteljevem obrazu opazili nekakšen nemir. Toda nihče izmed njih bi

se ne bil drznil vprašati, kaj ga skrbi. Zakaj jasno je bilo, da častnik gardnih lovecev ni hotel vznemirjati veselih gostov. Ker se bil skoraj ves svet navajen, da ga sluša celo v misli, se radost plesalcev ni prekinila niti za trenutek.

General Kisov je medtem pričakoval dovoljenja, da odide. Toda častnik je molčal. Prečital je iz Tomske došlo brzojavko in čelo se mu je zmračilo še bolj. Nehote je segel po ročaju meča. Nato se vzdignil roko in si je za trenutek pokrtil oči, kakor bi iskal teme za to, da bolje vidi vase.

Peljal je generala Kisova k sknu in dejal:

»Od včeraj smo torej brez zveze z velikim knezom, mojim bratom?«

Da, Veličastvo, in bojim se, da brzojavke kmalu ne bodo mogle niti čez sibirsko mejo.«

»Toda čete v amurski, jakutski in zabajkalski pokrajini so dobile povelje, naj nemudoma odkorakajo proti Irkutsku?«

»Povelje je bilo oddano z zad-

njo brzojavko, ki smo jo mogli poslati onstran Bajkalskega jezera.«

»Z jenisejsko, omsko, semipalatsinsko in tobolsko pokrajino smo pa od začetka vpada še vedno v neposredni zvezi?«

»Da, Veličastvo. Naše brzojavke prihajajo tja in v tem trenutku je gotovo, da Tataři se niso prekorčili Irtaša in Oba.«

»In o izdajaleu Ivanu Ogarevu ni nobene vesti?«

»Nobene.« je odgovoril general Kisov. Policijski načelnik ne vé, je li prekoračil mejo ali ne.«

»Njegov popis pošlji takoj v Nižnji Novgorod, Perm, Jakutsk, Irkutsk, Kamsk, Tjumen, Išim, Omsk, Jelanskoje, Kolivan, Toms, sploh vsem postajam, ki jim je še mogoče brzojaviti.«

»Povelje Vasega Veličastva izvršim takoj.« je odgovoril general Kisov.

»O vsem tem nobene besede!« General Kisov se je priklonil z nemim znamenjem visokega spoštovanja. Nato se je neprisiljeno pomešal med množico in odšel, ne

da bi ga bil kdo opazil.

Častnik se je kmalu nato zopet pridružil raznim skupinam, ki so stale tu in tam v dvorani, in na obraz se mu je docela povrnil mir, ki je bil izgubljen za trenutke.

Vzrok naglo izgovorjenih besed pa ni ostal tako prikrit, kakor sta mislila častnik gardnih lovecev in general Kisov. O tem se sicer ni govorilo niti uradno niti poluradno, toda nekateri dostojanstveniki so bili vendar bolj ali manj natančno poučeni o dogodkih onstran meje. Dva gosta brez kroja in brez odlikovanj sta natihoma govorila o zadevi. Videti je bilo, da sta o njej zelo dobro poučena.

Kako in po kakšni poti sta ta dva navadna človeka zvedela, kar so druge, celo najuglednejše osebe komaj slutile? Tega nihče ne bi mogel povedati. Sta li stvari vedela ali videla naprej? Ali sta gledala onkraj omejenega obzorja, ki obdaja vsako človeško oko? Sta li vohala najskrivnejše novice? Kdo ve?

Oba moža, eden Anglež, drugi

Jules Verne:

„Carski sel“

Povest iz ruske zgodovine

Slavnosti v novi palači

»Veličastvo, nova brzojavka.«
»Odkod?«
»Iz Tomska.«
»Onstran mesta je žica prekinjena?«

»Da, od včeraj.«
»General, brzojavi vsako uro v Toms in mi takoj sporoči vsak odgovor!«

»Da, Veličastvo,« je odgovoril general Kisov.
Bilo je nekako ob dveh zjutraj. Slavnost v Novi palači je dosigla višek sijaja.

Dve polkovni godbi sta igrali najlepše polke, mazurke, valčke in četvorke. Vedno nove dvojice plesalcev in plesalk so prihajale v sijajno opremljene dvorane.

Dvorni maršal je imel zelo kočljivo nalogo. Pomagali so mu sami

veliki knezi in njih pobočniki, dvorniki in dvorni častniki ter vsi doli plesno prireditve. Z bleščečimi diamanti nakinčene velike kneginje in slavnostno oblečene dvorjanke so se kosale z ženami vojaških in drugih dostojanstvenikov. Ko je godba zaigrala narodni ples, tedaj so dolge, s čipkami preprečene obleke in z odlikovanji posejane uniforme v svitu nebrojnih lestencev nudili naravnost očarujoč prizor.

Skozi velika, v polkrogu obokana okna dvoran je svetloba prodirala v temno noč, ki je že nekaj ur zagrinjala svetlo palačo. Dva gosta, ki nista plesala, sta stala ob oknu in motrila nerazločne zvonič, ki so na nebu risali velikanske sence. Spodaj na dvorišču so po kamnitih ploščah korakale številne straže s puško na rami. Njihovi koraki so bili morda bolj umerjeni

men poprej temeljito ne organizira. Odtod železna disciplina komunistične partije. Toda tudi dobri ljudje morajo vedeti, da se posamično, s strahopetnim umikom v mišje luknje, ne morejo rešiti pred organiziranim zlom. Samo organizirano dobro lahko uspe. Zato strnimo se okrog naših demokratičnih ustanov. Ko bomo vsi združeni in povezani po načelih resnične demokracije in bomo po njenih naukih preobrazili našo politično javnost, bo premagana sila organiziranega zločina in bomo zaživel kot svobodni slovenski ljudje.

Godina

Iz Slovenije in Jugoslavije

„Nismo proti veri“

Komunistično časopisje stalno piše, da nima prav ničesar proti veri, pa tudi ne proti onim duhovnikom, ki niso ničesar pogrešili proti narodu. Njih da nihče ne preganja. Naj služi teh par primerov za „dokaz“:

1. Po zadnjem Kardeljevem govoru v Ljubljani je par sto nahujskanih komunistov odšlo pred škofijo, razbilo okna, vdrlo v palačo, ter iskalo pomožnega škofa dr. Antona Vovka z namenom, da ga ubije. Na srečo škofa ni bilo v škofiji. Pa vendar dosedaj nismo čitali, da bi bil Vovk „fašist“.

2. Ko je meseca avgusta tega leta zagrebški pomožni škof dr. Lah delil birmo v župniji Konjščina blizu Zagreba, je po zgledu na Lanišče prihrumela grupa komunistov, seveda ne domačinov, ter hotela vdreti v cerkev, kar pa jim ni uspelo, ker so se ljudje v cerkvi od znotraj zapirali. Vdrli so pa v zakristijo, tam med drugim raztrgali škofovo oblečilo, tkz. ferajolo, ter jo potem vrgli v stranišče.

3. Ko je pred meseci škof Vovk delil birmo v Kočevju na Dolenjskem, so ga dejansko napadli, obmetavali z blatom in živalskimi izmetinami ter mu porezali gume na avtomobilu.

4. V vasi Rudež blizu Zagreba je komunistična svojat napadla kapelico, razbila oltar, ter na koncu

napravila na križ svoje - potrebe... To se je dogodilo v prvih dnevih avgusta meseca.

5. Na Bledu je bil že stoletja sem običaj, da so obiskovalci otoka zvonili na „zvono želja“. To je seveda motilo komunistične oblastnike, ki so si okupirali okolišne vile. „Ljudska oblast“ je zato prepovedala zvonjenje, prerezala vrvi, zraven pa so še „neznanci“ porušili malo kapelico ob vznožju stopnic.

Jelačičev spomenik v Zagrebu

Pred nedavnim časom smo čitali v „demokratskem in progresivnem“ časopisju, da je ljudska oblast porušila v Zagrebu spomenik bana Jelačiča, „na splošno zahtevo in zadovoljstvo naroda“. V stvari se je to zgodilo tako, da so dotičnega dne ob 10 uri izpraznili ves Jelačičev trg, tudi obe kavarni, blokirali s policijo vse ulice, ki vodijo na trg ter pričeli z rušenjem. Sledeči dan je bil cel trg zaseden od policije v civilu. Kdorkoli je napravil najmanjšo opazko na račun vapidizma, je romal v zapor. Jelačičev spomenik, ki so ga takoj raztopili, je bil umetniško delo znanega kiparja Fernkorna; bil je simbol mesta Zagreba, a prebivalci v njem niso videli avstrijskega generala, temveč človeka, ki se je boril za pravice Hrvatov v borbi proti Mađžarom.

Razdeljevanje koksa

Po nalogu ZVU bodo začeli z racionalnim razdeljevanjem koksa za kurjavo. Potrošniki naj se prijavijo do 5. t. m. pri svojih običajnih dobaviteljih premoga. Ti morajo ob predzaznambi odrezati od živilske nakaznice za julij - oktober 1947 odrezek XIII in pritisniti na hrbet nakaznice pečat tvrdke. Tisti potrošniki, ki nimajo živilskih nakaznic, n. pr. uradi, družbe itd., morajo predložiti posmeno prošnjo na Zbornico za trgovino in industrijo. Cena premoga za vse potrošnike bo znašala približno 2.580 lir za stot na skladišču dobavitelja.

Sončna ura

V nedeljo 5. t. m. zjutraj bo prenehal tako zvani „poletni čas“ in bomo dobili zopet pravilni čas v skladu s sončno uro. V soboto 4. t. m. opolnoči bomo pomaknili vse ure za eno uro nazaj.

Poštna znamke

V promet so dali novo serijo poštne znamke v skupni vrednosti 658,75 lir, ki jih je mogoče dobiti pri poštah in prodajalnih vrednotah. Poštne in telefonske ravnotežne poročila, da bodo te telefonske in poštne tarife zvišali s 1. oktobrom za 40 odstotkov.

Potovanje v Trst

Kdor potuje v Trst, mora imeti izkaznico modre barve z rdečimi črtami, ki so mu jo izdali pod ZVU ali pa posebno dovoljenje. V Gorici izdaja dovoljenja policija (kvestura). Tej je treba predložiti prošnjo na kolektivanem papirju za 24. - lir vsak dan zjutraj od pol devete do pol desetih ure. Dvigniti jo je treba še istega dne od pol šestih do pol sedme ure popoldne. - To velja do nadaljnjega.

Vrnili so se

Zadnjič smo poročali, da je bila na cesti Orlek - Farneti zajeta petorica civilnih policajev, ko so se tam službeno mudili. Sedaj uradno javljajo, da je jugoslovanska oblast po mučnem oklevanju petorico izpustila in so se možje že vrnili domov.

Omejitev porabe električnega toka

Z odlokom, ki je stopil v veljavo 29. sept. so omejili porabo električnega toka za približno 35 odstotkov v primeri s porabo v preteklih mesecih. Prepovedali so uporabo za proizvodnjo pare, za ogrevanje električnih peči, če so na razpolago druga sredstva, za ogrevanje javnih prostorov, zasebnih stanovanj, delavnic, uradnih prostorov in industrijskih naprav, za razsvetljavo stopnišč in vhodov javnih ter zasebnih poslopij od zore do mraka, za razsvetljavanje oglašnih desk in napisov, za razsvetljavo reflektorjev razen tistih, ki služijo v varnostne namene. Industrijski obrati morajo znižati porabo toka na 65 odstotkov povprečja maja-julij 1947, za razsvetljavo ulic ne sme presegati povprečne uporabe v mesecih

maja-julij 1947. Za zasebnike je uporaba omejena na 35 kw za razsvetljavo, na 120 kw za električni štedilnik in na 100 kw za ogrevanje vode na mesec za družine s štirimi ali manj člani. Za vsako nadaljnjo osebo se zviša dovoljena količina za 25 kw do največ 300 kw. Tisti potrošniki, ki imajo štedilnike na plin, ne bodo smeli po 15. oktobru uporabljati električnih, ker bo dobava plina povečana od 18 na 24 ur dnevno.

Obisk italijanske gospodarske delegacije

Obveščevalni urad ZVU javlja, da bo dospela v Trst gospodarska delegacija italijanske vlade. Razpravljala bo z gospodarskimi strokovnjaki ZVU o gospodarskih potrebah anglo-ameriškega področja Svoobodnega tržaškega ozemlja za čas pred prihodom guvernerja. Predvsem bodo razpravljali o možnostih železniškega prometa, potovanju in prevozu preko začasnih meje. Obvestili so tudi jugoslovanske oblasti, da so začeljena tudi pogajanja o problemih po-znanosti britansko-ameriškega področja in Jugoslavije.

Filmske predstave za sirotišnice

Po želji ameriškega generala Moora bodo v vojaškem kinu »Nazionale« predvajali vsak ponedeljek ob 15. uri po en film za otroke tržaških sirotišnic. Prvi ponedeljek je bil na sporedu barvani film »Lassijev pogum«, ki slika zgodbo pogumnega psa.

Obisk ameriških senatorjev

Ob koncu preteklega tedna je obiskalo Trst 12 članov kongresa Združenih držav in 4 svetovalci. Posvetovali so se s predstavniki ZVU o položaju Svoobodnega področja.

Novi železniški vozni red

S 5. oktobrom stopi v veljavo novi železniški vozni red. Na progi Trst-Cervinjan-Benetke je vpeljan nov osebni vlak. Na progi Trst-Ljubljana se naša črta konča že na Opčinah. Čeprav so spremembe malenkostne, vozni red prinašamo, da ga bodo imeli naročniki pri rokah.

Železniški vozni red

od 5. oktobra

T R S T

Odhod proti Červinjanu: 0.30, osebni, Benetke, 4.20, oseb. do Vidma, 6.55, brzi, Benetke, Milan, Pariz; 9.40, osebni, Červinjan; 13.50, brzi, Benetke, Rim; 17.20, brzi, Benetke, Turin; 17.30, osebni, Portogruaro; 19.30, osebni, Červinjan.

Odhod proti Vidmu: 4.55, osebni, Videm; 6.25, Ronke, Gorica, delavski; 7.10, osebni, Videm; 12.00, osebni, Videm; 14.20, osebni, Gorica; 16. brzi, Trbiž, Dunaj; 16.45, osebni, Videm; 20, osebni, Videm.

Odhod proti Opčinam: 0.50, brzi, Ljubljana; 7.20, osebni, Ljubljana; 12.58, osebni, Ljubljana; 14, osebni, Nabrežina; 17.51, osebni, Ljubljana; 20.10, osebni, Opčine.

Prihod od Červinjana: 0.25, brzi, Pariz, Milan; 7.13, osebni, Pieris; 8.4, osebni, Portogruaro; 10.37, brzi, Turin, Benetke; 14.8, brzi, Rim; 14.23, osebni, Červinjan; 21.4, osebni Videm; 23.49 Benetke osebni.

Prihod od Vidma: 0.47, osebni, Videm; 7.44, osebni Videm; 10.1, osebni, Gbrica; 12.35, brzi, Dunaj, Trbiž; 15.29, osebni, Videm; 18.36, delavski, Gorica; 19.36, osebni, Videm; 23.3, osebni, Videm.

Prihod od Opčin: 6.25, brzi, Ljubljana, Budapest; 7.25, osebni, Opčine; 10.22, osebni, Ljubljana; 16.6, osebni, Nabrežina; 17.2, Nabrežina (samo od nedeljah); 19.13, osebni, Ljubljana; 23.14, osebni, Ljubljana.

Prispevki za tiskovni sklad „Demokracije“

Je daroval g. Maks 653 lir, N. N. 1000 lir, N. N. 500 lir, po K. N. 150 lir, po S. N. N. 1000 lir, po K. N. N. 5000 lir, N. N. 100 lir, N. N. 100 lir, N. N. 100 lir, N. N. 50 lir, Sovodenjci 1200 lir, B. 3500 lir. Vsem iskrena hvala!

Vesti z Goriškega

POZIV DIJAKOM IN STARŠEM

Pričelo se je vpisovanje v vse štiri slovenske srednje šole v Gorici: v višjo gimnazijo in učiteljsko v ulici Croce ter v nižjo gimnazijo in strokovno šolo v ulici Randaccio 22. Vse štiri šole so nam uradno že zagotovljene; njih življenje in obstoj zavisi sedaj samo od nas.

Vpisovanje poteka povoljno; čeprav traja komaj nekaj dni, je številu vpisanih dijakov na nekaterih šolah že prekorajlo zakonito zadostno število. Vendar se s tem ne smemo zadovoljiti, temveč pokazati moramo javno, da prebiva mnogo slovenskih srednješolcev v mejah Italije. Zato je sveta dolžnost vseh slovenskih staršev, da pošljejo otroke v slovenske šole.

Slovenski dijaki in starši v Italiji! Zavedajte se svojih narodnih in kulturnih dolžnosti!

Poroka

Pred dobrim tednom se je v Gorici poročil g. učitelj Rado Troha iz Vel. Žabej z gđ. Olgo Kraševic iz Medane. Obilo sreče in božjega blagoslova!

Slepljenje javnosti

„Demokratska fronta goriških beneških in kanalskih Slovencev“, tako se glasi uradni naslov politične organizacije, ki so jo ustanovili goriški komunisti in njihovi krmavci. Ta „fronta“ je 27. septembra objavila v „Primorskem dnevniku“ neko spomenico na goriškega prefekta, ki jo v debelo tiskanem podnaslovu označuje spomenico „Demokratske zveze Slovencev v Italiji“. Ta nepravilni naslov močno sliči naslovu „Slovenske demokratske zveze“ v Gorici, ki združuje vse nekomunistične Slovence v Italiji in ima zato veliko večino ter je bil očitno izbran radi slepljenja javnosti. Proti takemu ravnanju odločno ugovarjamo, ker ni ne častno in ne pošteno. Več kot naš protest bo pa izdala Titova beseda, ki je na kongresu v Beogradu ukazal, da mora za njegove politične organizacije ostati povsod naziv „fronta“ in če „fronte“ ni, jo je treba ustvariti.

Izplačevanje pokojnin

Vsi tisti, ki so prejeli pokojnino od italijanske države in bivajo sedaj v Italiji, naj se javijo v našem uredništvu, Gorica, Riva Piazzutta 18. S seboj naj prinesejo potrdilo o bivališču in pokojninsko knjižico. Gre za to, da sestavimo imenik vseh prizadetih in ga predložimo zakladnemu uradu v Gorici. Zakladni urad pa bo poskrbel pri ministrstvu v Rimu, da se jim bodo pokojnine izplačevale na novem bivališču. Tisti, ki so že pred 15. septembrom bivali na današnjem ozemlju Italije in so tudi prejeli pokojnino, ni treba da se javijo. Gre torej, le za osebe izseljene iz krajev, ki so priključeni k Jugoslaviji.

Poletna zabavišča in kolo

S 30. septembrom so se zaključila slovenska poletna zabavišča v Gorici. Podgori in Štandrežu. Obiskovalci vsakega zabavišča so imeli ob tej priliki skromno kulturno prireditev, ki naj jih spominja na vesele dneve igranja, prijetnega sožitja in vsakovrstne zabave, ki so je bili skozi dva meseca deležni pod skrbnim vodstvom zabaviščnega deljenega učiteljstva. Občinski upravi mesta Gorice bodi ob tej priliki izrečena priskrba zahvala od strani vodstva, učiteljstva, mladine in staršev za tečno hranje, ki jo je mladina v tem času dobivala, kakor za vso ostalo oskrbo. Enako naša zahvala conskemu predststvu v imenu vseh prizadejanih, ki so to poletje našli okrepitev v morskem koloniji v Gradežu in gorski v Lužnicah.

Odgovorni urednik: Janko Simčič
Tiskano z dovoljenjem A. I. S.
Tiska tiskarna Budin v Gorici.

S Kobariškega

smo prejeli sledeče vesti: jugoslovanske oblasti so zaprele nekatere člane ljudskega odbora v Kobaridu, med temi tudi Urbančiča Danila, Gruntarja Antona in Mašera, brata g. Mirkota, o katerem smo že poročali, da je živčno zbolel. Obdolžujejo jih, da niso znali preprečiti paničnega bega ljudstva pred prihodom komunističnega režima. Iz strahu pred novim režimom pa sta živčno zbolela še neka žena iz Sedla in neki mladenič iz Podbele.

Mi pa menimo, da je k paničnemu begu našega ubogega ljudstva pred prihodom terorističnega Titovega režima, mnogo pripomogla nasilna in zahrbtna ugrabitev našega urednika dr. Andreja Uršiča. Saj je bil povsod na kobariškem dobro znan in pri ljudstvu zelo priljubljen. V njegovi nesreči so vsi spoznali tudi nevarnost za svojo.

Števerjan

Zadnjo soboto 27. sept. je neka domačinka, ki se je vračala iz Gorice, prinesla s seboj tudi zadnjo številko „Demokracije“. Kupila jo je po naročilu tukajšnjega vaščana, Stanko Hlede, star 37 let, tukajšnji domačin, je slučajno videl list in vzkipel. Pograbil je časopis in ga raztrgal. Vsi, ki so to videli in ki so za to zvedeli, so surovo dejanje obsodili. Polni so „svobode“, nikomur pa ne dovolijo, da bi svobodno, po lastni volji čital, kar mu je všeč. To so nasilniki.

Opomba uredništva: Sramotno dejanje tovariša Stankota jemljemo za danes samo v znanje. Ne bomo napravili nobenih korakov, svetujemo pa vročemu tovarišu, da naj pusti „Demokracijo“ pri miru ali se pa izgubi tja, kam mor spada. Njemu in vsem takim surovim povemo, da se bodo v bodoče morali zagovarjati pred sodnijo, če bodo napravili kaj takega. Upamo, da bo ta opomin zalegel.

Kojško

Aretiranega Antona Starca so jugoslovanske oblasti po treh dneh pridržanja v zaporih v Ajdovščini zopet spustile na prosto kretanje.

Dobrovo

V ponedeljek popoldne so zaščitniki aretirali in odpeljali v Ajdovščino gospodično Doro Stilič, ker so baje našli pri njej prepovedani tisk.

Še nekaj novic iz Brd

Končno imamo tudi v Brdih jugoslovanske meje. Pripravili smo silovoke za sprejem naše vojske, a prišlo je le nekaj Srbov, ki so zasedli glavne poti. Z novimi mejami začnemo pa tudi naše dolžnosti in naše - skrbi. Zavedamo se dolžnosti do naše domovine, a resno smo zaskrbljeni radi položaja, ki je nastal sedaj za naša Brda. Kam naj prodajamo naše pridelke? Kako naj jih izvažamo? Kako naj uvažamo naše potrebščine? Edino izhodišče za naša Brda je pot čez Vrhovlje v Plave in dalje do prvega mesta: 120 km oddaljene Ljubljane! Ali res ni bilo mogoče najti nobene druge rešitve za nas? Zakaj so nas 4 sodniki tako kruto razkosali? Na splošno je naše mnenje, da bi Primorska ne smela biti razkosana - in da si je rdeči fašizem tudi zapisal svojo obsodbo. Bog nam pomagaj! Letos imamo sušo, kakršne še nikdo ne pomni. Vsi studenci so suhi in neke vasi nimajo niti pitne vode. Upajmo, da bo vsaj sedaj kdo videl našo revo in začel delati za zgraditev kakega vodovoda. S trgatvijo čakamo v pričakovanju dežja, ker nimamo vode za pranje sodov. Letina se nam obeta ponekod srednje dobra in dobra; le koder je klestila toča bo precej slabo. Govori se po sestankih, da letos ne bodo koloni dajali gospodarjem nič, da pa bodo trije določeni možje ugotovili pridelek in ga zabeležili. Da bi Bog dal, da bi se to kolonsko vprašanje že enkrat pravično in zadevoljno rešilo za vse. Kolonom naj država pomaga, da se odkupijo in tako osamosvojijo in postanejo samostojni gospodarji! Le nasilja ne!

Vesti s Tržaškega

Zaključek stavke

Po razpravi, katere so se udeležili zastopniki ZVU, Delavske zbornice in Enotnih sindikatov, so v noči od 24. na 25. sept. zaključili splošno stavko, ki so jo preglasili Enotni sindikati v Trstu. Sporazumeli so se, da Enotni sindikati prenehajo s stavko, medtem ko bodo njihovim aretiranim članom, ki so obtoženi teroriziranja članov Delavske zbornice, v 48 urah začeli sodno razpravo pred rednim sodiščem. Naslednjega dne so se vsi delavci spet vrnili na delo. Razprava pod predsedstvom majorja Baylissa se je pričela popoldne 26. sept. Obtoženci so izjavili, da se ne čutijo krive obtožnih dejanj, to je nasilja in ustrahovanja proti delavcem ladjedelnic. Na zahtevo javnega tožilca so razpravo preložili na ponedeljek, da bi obtožba imela čas pripraviti dokazni postopek. Na razpravi v ponedeljek so zaslišali 20 prič, ki so vse bremenile obtožence, da so v

dneh 15. in 16. sept. grozili in ustrahovali delavljne delavce ter pozivali k neredom in izgredom. V torek je obramba predlagala, da naj se oprostijo vsi obtoženci, ker je uradni proglas, katerega naj bi bili obtoženci prekršili, stopil v veljavo 16. t. m. šele v teku dneva, ko so bila dejanja že izvršena. Sodišče je predlog odklonilo in obravnava se nadaljuje.

Morilci Milke Vrabec prijeti

Po dvotedenski preiskavi se je policiji posrečilo odkriti in aretirati zločince, ki so ubili 13. sept. enajstletno Milko Vrabec s streljanjem na kulturni krožek „Vojko Smuce“. Zločince je vodil Lattero Cardile, soudeleženi pa so bili Aldo Giorgini, Harry Zotteri in Pino Giubilo. Iz razdalje 90 metrov so spustili preko 30 streljanih proti dvorišču krožka in tako ubili malo Milko in ranili nekaj njenih prijateljic.

Francoz, sta bila velike in suhe postave. Francoz je bil zagorel kakor prebivalci vroče Provanse, Anglež pa rdeč kakor ugleden mož iz Lancashira. Umerjeni, mrzli, v kretajah in besedah stedljivi Anglež je govoril in se kretal, kakor bi ga enakomerno gibal prožna vzmet. Nasprotno pa se je živahni in vihravi Francoz izražal obnem z ustnicami, očmi in rokami.

Ta naravna razlika bi mogla presenetiti samo površnega opazovalca. Toda strokovnjak, ki bi tuca opazoval natančneje, bi nasprotje med njima označil tako, da so bile Francoza „same oči“, Angleža pa „sama ušesa“.

Francoz je imel v resnici tako občutljive oči kot najspretnější glumač, ki spozna karto že pri enkratnem mešanju po taki malenkosti, da je nihče drugi ne opazi. Imel je kakor pravimo, izvršten spomin očesa.

Nasprotno pa se je zdel Anglež ustvarjati posebno za to, da poslušal. Ako je slišal glas le enkrat, ga ni pozabil nikoli več. Po desetih

letih bi ga bil spoznal izmed tisoč drugih. Ušes sicer ni imel tako gibljivih, kakor so gibljivi uhlji katerih živali. Ker pa so učenjaki dognali, da so človeška ušesa samo „skoraj“ negibljiva, je lovil glasove najbrže tako, da je bolj ali manj natezal, premikal in sukal svoja ušesa.

Anglež je bil poročevalec „Daily-Telegrapha“, Francoz pa dopisnik... Katerega dnevnika ali katerih dnevnikov, tega ni povedal. Ako ga je kdo vprašal, je odgovoril šaljivo, da dopisuje „svoji sestrični Magdalenici“. Dasi je bil navidezno nepremišljen in preveč zgovoren, se vendar ni nikoli izdal in je bil morda bolj molčeč kakor njegov tovariš pri „Daily-Telegraphu“.

Na slavnost, ki se je vršila v Novi palači ponoči od 15. julij, sta prišla oba kot častnikarja. Omenjati ni treba, da sta bila oba vnetja za svoj poklic. Iskala sta najraje nepričakovanih novic. Pri tem ju ni mogla nobena težava in nobena ovira odvigniti od cilja, ki

sta ga zasledovala.

Dnevnikar, katerima sta poročala, sta pa tudi v polni meri skrbeli za to, da jima ni bilo treba varčevati z denarjem, z doslej najzaneslivejšim, najhitrejšim in najsposobnejšim sredstvom za potvedbe. V njuno čast moramo pripomniti, da niti eden niti drugi nikoli ni posegal v zasebno življenje. Nastopala sta le tedaj, kadar je šlo za državno ali družabno korist. Skratka, bila sta ugledna politična in vojaška poročevalca.

Francoški poročevalec se je imenoval Alcide Jolivet, angleški pa Harry Blount. Srečala sta se prvič pri slavnosti v Novi palači, o kateri sta morala poročati svojima dnevnikoma. Zaradi različnih značajev in stanovske zavisti bi se bila morala prav za prav drug drugu gega izogibati. Toda ne! Celo iskala sta se, da drug drugemu izvahtita dnevne novice. Bila sta kakor lovca, ki lovita po istem lovisčju. Kar zgreši eden, utegne zadeti drugi.

(Nadaljevanje)